

DE VORBĂ CU
**ALBERT
BOTBOL**

„UN EXEMPLU TEATRAL
PENTRU ÎNTREAGA EUROPĂ”

Țara noastră a găzduit recent întâlnirea internațională a păpușarilor. Oamenii de teatru din diferite țări au avut astfel ocazia să cunoască viața teatrală de la noi. Ne-am adresat directorului Universității Teatrului Național, Albert Botbol, cu rugămintea să ne împărtășească părerea lui. El a remarcat în primul rând buna organizare a Festivalului, precum și satisfacția artistică pe care au lăsat-o spectacolele teatrelor de păpuși românești. „E firesc că acest Festival are loc în România, pentru că arta păpușărească cunoaște aici o înflorire deosebită.”

PERMANENTA SOLICITARE

— *Ne vizitați pentru prima oară țara. Care este impresia dv.?*

— *Cultura în România ocupă, după cum mi-am putut da seama, un loc preponderent în viața socială. Este evident efortul autorităților de a oferi publicului diverse manifestări artistice, există o tentație permanentă a activității culturale. Consider acest aspect ca fiind deosebit de emoționant. Omul de pe stradă se simte integrat în societate și nu*

singur și străin, cum ne simțim noi, fiindcă el știe că totul se face pentru el și nu pentru o minoritate privilegiată. Faptul că statul conduce viața artistică permite, în primul rând, organizarea unei geografii artistice și culturale pe scara întregii țări, a unui plan de dezvoltare culturală. Când mergi prin București, te frapează că la tot pasul întâlnești sau o expoziție de pictură, sau o librărie, sau un muzeu, sau un teatru, într-un cuvânt, că ești martorul unei permanente solicitări a omului simplu de pe stradă. Aceasta, în timp ce în alte țări există bariere care fac practic imposibil accesul omului de pe stradă la artă, ea fiind bunul unor puțini aleși. În numele unui individualism exacerbat, la noi și în alte țări similare nu te poți bizui decât pe calitățile personale ale unui om de artă, pentru a realiza fenomenul artistic, fără sprijinul altora, în afara oamenilor și nu cu ei. Ceea ce spun pare o simplă teorie, dar când un spectator în țara dumneavoastră plătește 15 lei pentru locul cel mai bun, cum vreți ca un muncitor din Paris să plătească de șase ori mai mult?

La noi nu există un public de teatru în accepțiunea pe care o dați dumneavoastră acestei noțiuni. Ceea ce m-a impresionat și m-a emoționat în același timp este că am văzut săli de teatru pline. Personal am convingerea că arta, în speță teatrul, este o chestiune de stat, ceea ce dumneavoastră ați înțeles foarte bine, o traduceți în viață și oferiți un exemplu pentru întreaga Europă. Aș vrea, de asemenea, să relev un lucru deosebit de însemnat pentru societatea noastră modernă și anume, importanța locului ocupat de artist, respectul față de omul creator, condițiile în care acesta muncește în țara dumneavoastră. Cine își poate imagina măcar o Sinaia sau o Mogoșoaia în Occident? Sau o țară care să asigure primirea a 20 de teatre de păpuși, soli a patru continente? Exemplul țării dv. nu se rezumă numai pe plan teatral, ci se extinde și pe plan economic. Ceea ce m-a impresionat în acest domeniu este și o anume consecvență foarte importantă: școala de teatru românesc, creatoare de cadre și de continuitate a fenomenului teatral. Grija față de artă se manifestă și prin grija față de tineret. Sistemul bursei de studii, de fapt un presalarium, este un vis la care nu îndrăznesc să se gândească prea mult tinerii noștri actori de mîine. Nu mă refer numai la sistemul dumneavoastră de învățămînt artistic, care prevede o vastă formație de cultură generală, ci la acel fapt extraordinar care este planificarea locurilor la terminarea institutului. Credeți că în Franța există asigurarea debușeului tinerilor actori? Fără îndoială că nu. Rezultatul prim și cel mai important este că în țara dumneavoastră acești tineri sînt integrați în fenomenul teatral, se pot consacra de la bun început meseriei lor. Vă dați seama ce reprezintă acest lucru pentru noi, care avem mii de șomeri teatrali, și, ceea ce e groaznic, în lumea noastră teatrală domnesc o incredibilă incultură, o elementară lipsă de baze teoretice. Franța, din punct de vedere teatral, reprezintă un fenomen special: în afara Parisului este un mic deșert cultural. Este adevărat că după Eliberare au fost organizate acele cîteva case de cultură, cîteva „rîndunici”, din păcate disperate și foarte puține, care n-au fost în stare să aducă „primăvara”. Dirijarea artelor de către stat este o necesitate sine qua non, iată convingerea mea.

INIȚIATIVA PARTICULARĂ FAȚĂ DE TEATRUL SUBVENȚIONAT

— Și totuși, la Paris sînt numeroase teatre?...

— E adevărat, la Paris sînt multe teatre, chiar prea multe, dar numai trei dintre ele sînt subvenționate. Théâtre de l'Est a fost implantat într-un cartier care numără un milion de locuitori și unde nu era nici un teatru. Un animator a reușit să realizeze acest lucru cu sprijinul statului. Dar aici nu e nevoie de un centru cultural, ci de cel puțin 20. Publicul nostru este dornic de cultură, dar, din motive ușor de înțeles pentru cei care cunosc cît de puțin economia politică, la noi cultura nu e dirijată de stat. Și astfel, teatrele sînt lăsate la voia inițiativei private. Cum la noi nu există un public organizat, viața unui spectacol și chiar a teatrului însuși ține de critica apărută în presă după premieră, care condiționează afluența spectatorilor. Ceea ce aduce după sine un repertoriu de nivel intelectual scăzut, așa-zis repertoriu de casă, atunci când nu ne aflăm în fața unui teatru de bulevard de cea mai proastă calitate. Cele cîteva spectacole bune care există la Paris în fiecare stagiune se datoresc unor oameni pasionați, unor animatori.

Un rezultat firesc al acestei situații este inexistența unor trupe fixe, deci lipsa unității de stil, a acelei unități estetice care ne-a frapat atât de tare la spectacolele teatrului românesc la Paris.

— *Ce impresie v-au făcut spectacolele Teatrului de Comedie la Paris ?*

— Știți ce ne-a uimit cel mai mult ? Uluiitorul control al mijloacelor artistice, care a permis actorilor români să prezinte, în trei seri, trei spectacole atât de diferite, ca Shakespeare, Șvarț și Ionescu. O trupă omogenă, o înaltă calificare profesională.

CRIZA TEATRULUI SAU CRIZA „AUTORILOR DE SUCCES” ?

— *Ce părere aveți despre „criza” teatrului ?*

— Presa noastră scrie mult despre așa-numita criză a repertoriului francez. Se spune că Franța, și chiar Europa, ar trece printr-o criză. Eu, personal, nu cred într-o criză a repertoriului. Nu cred, fiindcă istoria ne arată că și în trecut (acel trecut cu care ne mândrim și care reprezintă patrimoniul culturii) au fost scrise mii de piese, și câte din ele sînt cunoscute astăzi ? Cine își mai amintește, cine mai joacă pe contemporanii lui Shakespeare, de pildă ? Și s-ar putea aduce atîtea și atîtea exemple. Și în prezent, cînd exigența presei și a publicului este crescută, se scrie imens, și bineînțeles nu totul la același nivel. Practic, este imposibil ca tot ce se scrie să fie capodopere. Eu personal găsesc că fenomenul teatral în secolul nostru este pasionant. Niciodată n-a existat un număr atât de mare de oameni interesați de teatru. „Criza” de care este vorba se referă de fapt la situația că, venind vorba de „autori”, automat se subînțelege „de succes”. Nu vreau să fac paralele literare. Aș vrea doar să amintesc că Alfred de Musset nu a fost „autor de succes”. Acum însă, piesele lui se joacă mereu și în numeroase țări. Nu cred în criza teatrului. Consider că nu aceasta este problema. Adevărata problemă este aceea a teatrului de repertoriu. Mulți oameni de teatru au demonstrat, teoretic sau practic, superioritatea repertoriului alternativ, prin care se subînțelege o echipă omogenă, un stil propriu. Dar aici, înseamnă să ne reîntoarcem la problema teatrului subvenționat.

Irina Vrabie